

AHMED İBN-İ EBİ'L-HAVÂRÎ HZ. (1)*

Eüzü bi'llâhi mine'ş-şeytâni'r-racîm.

Bi'smi'llâhi'r-rahmâni'r-rahîm.

El-hamdü li'llâhi rabbi'l-âlemîn... Hamden kesîran tayyiben mübâreken fîh... Alâ külli hâlin ve fî külli hîn... Ve's-salâtü ve's-selâmü alâ seyyidi'l-evveline ve'l-âhirîn... Senedinâ ve mededinâ ve üsvetine'l-haseneti muhammedini'l-mustafâ, ve alâ âlihi ve sahbihi ve men tebiahû bi-ihsânin zevi's-sıdkı ve'l-vefâ'... Emmâ ba'd.

Aziz ve muhterem kardeşlerim!

Allah-u Teâlâ Hazretleri'nin selâmı, rahmeti, ikrâmı, ihsânı dünyada ahirette üzerinize olsun... Allah-u Teâlâ, iki cihanda cümlelerinizi bahtiyar eylesin...

Ebû Abdurrahmân es-Sülemî isimli büyük alim ve söfî büyüğümüzün yazmış olduğu *Tabakâtü's-Süfiyye* isimli kitabın 98. sayfasına geldik. 12. terceme-i hâl, Ahmedü'bnü Ebi'l-Havârî.

Bu zâtın menâkıbını ve hayatını ve sözlerini, tavsiyelerini okumaya geçmeden önce, başta Peygamber SAS Hazretleri'nin ruh-u pâkine bizlerden bir hediye olsun diye; sonra onun cümle âlinin, ashâbının, etbânının, ahlâbının ve hâssaten mânevî vârisleri, irşad makamının sultanları, sâdât u meşayih-i turuk-u aliyyemizin,

* Bu konuşma; Merhum Dr. Metin Erkaya tarafından, titizlikle çalışılarak metne dönüştürülmüştür. Mekanı Cennet olsun.

Ebû Bekr-i Sıddîk ve Aliyyi Murtazâ'dan şeyhimiz Muhammed Zâhid-i Bursevî'ye kadar silsilelerimizden güzerân eylemiş olan cümle tasavvuf ve tarikat büyüklerimizin; eseri yazan Sülemî Hazretleri'nin, eserde isimleri geçen mübarek büyüklerimizin;

Bu beldelerde medfun bulunan enbiya, sahabe ve sâlihlerin, ve bu meyanda Yûşâ AS'ın, Ebû Eyyüb el-Ensârî Efendimiz Hazretleri'nin ve sair sahabe-i kirâmın; içinde bu dersleri yaptığımız şu güzel tekkenin bânîsi Selâmi Mustafa Efendi Hazretleri'nin ve halifelerinin, ve civarda medfun bulunan, İmâm-ı Rabbânî Hazretleri'nin oğlu Muhammed-i Ma'sum'un halifesi Şeyh Murad Efendi Hazretleri'nin; Halvetiye tarikatının meşayihinin en büyüklerinden Abdül'ehad-i Nûrî Hazretleri'nin, Haydar Baba Hazretleri'nin ve sâir evliyâullah ve sâlihlerin, mutasavvıfların;

Uzaktan, yakından buraya gelmiş olan siz kardeşlerimizin ahirete göçmüş olan sevdiklerinin, yakınlarının, dostlarının ve bu beldeleri fetheden fatihlerin, başta Fatih Sultan Muhammed Han (*aleyhi'r-rahmeti ve'l-gufrân*) olmak üzere ordusu mensubu gazilerin, mücahidlerin, şehidlerin, fatihlerin ruhları için; cümle hayrât ü hasenât sahiplerinin ervahı için ve bizim de sıhhat, afiyet ve saadet ve selâmet üzere yaşayıp, dâreyinde bahtiyar olmamız için, bir Fâtîha üç İhlâs-ı Şerif okuyup öyle başlayalım! Buyurun:

.....

a. Ahmed ibn-i Ebi'l-Havârî Hakkında Bilgi

Kàle sülemiyyü rahmetu'llàhi aleyh:

أَحْمَدُ بْنُ أَبِي الْحَوَارِي وَمِنْهُمْ أَحْمَدُ بْنُ أَبِي
الْحَوَارِيِّ كُنْيَتُهُ أَبُو الْحَسَنِ وَأَبُو الْحَوَارِيِّ
إِسْمُهُ مَيْمُونٌ مِنْ أَهْلِ دِمَشْقٍ صَحِبَ أَبَا سُلَيْمَانَ
الدَّارَانِيَّ وَغَيْرَهُ مِنْ مَشَايخِ مِثْلِ سُفْيَانَ بْنِ
عُيَيْنَةَ وَمَرْوَانَ بْنِ مُعَاوِيَةَ الْفَزَارِيِّ

(Ahmedü'bn-ü ebi'l-havâriy. Ve minhüm ahmedü'bnü ebi'l- havâriyyi, künyetühû ebü'l- hasen; ve ebü'l-havâriyyi ismühû meymûn.)

(Ve minhüm) Yâni saydığı evliyâullah, mutasavvıfların, sûfîlerin bir tanesi de Ahmedü'bnü Ebi'l-Havârî'dir. Yâni Ebi'l- Havârî oğlu Ahmed'dir.

Künyesi... İsim vardı, künye vardı, nisbe vardı, şöhret vardı...

Yâni bir Arapça'da bir şahsın isminin muhtelif cüzleri, parçaları oluyordu. Künyesi: Ebü'l-Hasen imiş, Hasen'in babası demek. Ya, Hasen isminde oğlu olduğundandır veya bazen de olmasa bile öyle bir isimlendirme olabiliyor. Meselâ Ebû Hanife, Hazret-i İmâm-ı Âzam, onun Hanife adında bir kızı olmadığı söyleniyor ama, Ebû Hanife denmiş. Daha başka ona benzer şeyler olabilir. Künyesi: Ebü'l-Hasen. Tamam.

(Ve ebü'l-havâriyyi'smühû meymûn) Yâni, babası olan Ebû Havârî'nin ismi Meymun. Demek ki, bu zâtın ismi Meymun oğlu Ahmed imiş aslında. Ama Ahmed'in künyesi Ebü'l-Hasen, Meymun'un künyesi de Ebü'l-Havârî. O zaman tam söylemek gerekirse: Ebü'l-Haseni Ahmedü'bnü Ebü'l-Havârî Meymûn demek lâzım geliyor.

(Min ehli dimaşk) Ed-Dimaşkî demek lâzım. Bizim Dimaşk dediğimize, Dimaşk diye mim harfini üstün olarak telaffuz ederler Araplar. Şam şehri dediğimiz... Suriye'nin başşehri neresidir? Şam diyoruz, halbuki Dimaşk'tır. Aynı Dimaşk kelimesinin Avrupâî telaffuz şekli Damaskus'tur, Şam demek.

Ama aslında, Şam sözü şehir adı değildir, Hicaz'ın kuzeyinde olan bütün bölgeye Şam derler. Yâni Bağdat'tan, Basra'nın kuzeyinden tâ Akdeniz'e kadar, Hicaz'ın kuzeyindeki bölgenin adı Şam'dır. Demek ki, Şam bölgesinin merkezi Dimaşk'tır veya en mühim şehirlerinden birisi Dimaşk'tır.

Ama biz bölge adını şehir adı gibi kullanmışız. Tarihimize böyle geçmiş. Şam deyince Dimaşk şehrini hatırlıyoruz. Oralıymış. Yâni Suriye'nin şimdiki başşehri olan Dimaşk şehrinden imiş Ahmed ibn-i Meymun Hazretleri.

(Sahibe ebâ süleymâne'd-dârâniyye) Ebû Süleyman ed-Dârânî isimli büyük sûfi ki, hayatı daha önceki sayfalarda bahis konusu edilmiş, yazılmış, okunmuş, dinlenmiş idi. Sahibe demek, onunla sohbeti oldu, onun sohbetinde

bulundu demek. Demek ki, bu biraz daha genç, Ebû Süleymân ed-Dârânî üstad durumunda... Bu onun meclislerine devam etmiş, ahbablık, arkadaşlık etmiş. Ama, Ebû Süleyman biraz daha yaşlı ve daha kıdemli...

(Ve gayrahû mine'l-meşâyih) Şeyhlerden, yâni bu sûfîlerin büyüklerinden, itibarlı, mübarek insanların, Ebû Süleyman ve başkalarından, yâni Ebû Süleyman ve saireden, Ebû Süleyman'la beraber daha başkalarından feyz almış, onlarla sohbeti olmuş, onların sohbetlerine, meclislerine müdavim olmuş, katılmış.

(Misle) Yâni, Ebû Süleyman ed-Dârânî'den başka sohbetine devam ettiği büyükler, şeyhler, başka şeyhler kimler? (Misle) Şu gibi, (Süfyâne'bni uyeyneh) Süfyân ibn-i Uyeyne gibi.

سُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ بْنِ أَبِي عِمْرَانَ الْهَلَالِي مَوْلَاهُمْ
أَبُو مُحَمَّدٍ الْأَعْوَرِ الْكُوفِيِّ أَحَدُ أَيْمَّةِ الْإِسْلَامِ
قَالَ الشَّافِعِيُّ عَنْهُ لَوْلَا مَالِكُ وَابْنُ عُيَيْنَةَ لَذَهَبَ
عِلْمُ الْحِجَازِ وَوُلِدَ سَنَةٌ سَبْعٍ وَمِائَةٍ
وَمَاتَ سَنَةٌ ثَمَانٍ وَتِسْعِينَ وَمِائَةٍ

Süfyân ibn-i Uyeyne ibn-i Ebî İmrân el-Hilâlî (Mevlâhüm) yâni Benî Hilâl'in Mevlâsıymış, Ebû Muhammed künyesiymiş. (El-a'ver el-kûfî) Kûfeliymiş. (Ehadü eimmeti'l-islâm) İslâm'ın büyük alim önderlerinden birisiymiş. (Kâle

şâfiyyü anhüm) İmâm-ı Şâfi onun hakkında demiş ki:

(Lev lâ mâlik ve'bnü uyeyne, lezehebe ilmü'l-hicâz.) "Eğer İmam Mâlik olmasaydı, bir de Süfyân ibn-i Uyeyne olmasaydı, Hicaz'ın ilmi giderdi, yok olurdu, kaybolurdu." Bu iki büyük zât bunu temsil etmiş ve kendilerinden sonra gelen nesillere öğretmiş.

Demek ki, İmam Mâlik gibi, yâni Maliki mezhebinin mezhep reisi gibi mübarek, büyük bir zât Süfyân ibn-i Uyeyne... Bu Ahmed ibn-i Ebi'l-Havârî, hem Ebû Süleymân ed-Dârânî ile görüşmüş, hem Süfyân ibn-i Uyeyne ile görüşmüş.

Vefat tarihini de söyleyiverelim: (Vülide senete seb'in ve mieh) "107 senesinde doğmuş, (ve mâte senete semânin ve tis'îne ve mieh)

198 senesinde ölmüş." Kaç yaş yaşamış?.. 107'de doğdu, 198'de öldü; 91 sene yaşamış. Tabii 90 senede 3 sene fark eder miladî seneye göre. Yâni bizim hesabımıza göre 88-89 yıl yaşamış gibi ama, hicrî takvimle 91 oluyor. Hicrî takvimde bir yıl 354 gün olduğu için. Bu bir.

(Ve mervâni'bnî muaviyeh, el-fezârî) Bir de Mervan ibn-i Muaviye el-Fezârî ile ahbablığı, meclisine devamı olmuş.

هُوَ مَرْوَانُ بْنُ مُعَاوِيَةَ بْنِ الْحَارِثِ بْنِ أَسْمَاءِ بْنِ
خَارِجَةَ الْفَزَارِيِّ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ الْكُوفِيُّ الْحَافِظُ
وَاسِعُ الرَّوَايَةِ جِدًّا كَانَ ثِقَةً ثَبَتًا حَافِظًا مَاتَ
فُجَاءَةً سَنَةَ ثَلَاثٍ وَتِسْعِينَ وَمِائَةً

(Hüve mervânü'bnü muaviyeti'bni el-hàrisi'bni
esmâi'bni hàriceh, el-fezâriye ebû abdi'llâhi
kûfî el-hâfız.) Bu da Kûfeli, ilimde hafızlık
rütbesine yükselmiş bir kimse. (Vâsiu'r-
rivâyeti cidden) Çok geniş rivayetler yapan
bir kimse. (Kâne sikaten sebten hàfızan) Yâni
güvenilen, hafızası sağlam, gerçekten bilgisi
çok, gerçekten hafız rütbesine; şimdi bizim
Kur'an ezberleyene hafız dediğimiz gibi değil
de, ilimde hafızlık mertebesini hak etmiş
kimseydi.

(Mâte füc'eten senete selâse ve tıs'îne ve mieh.)
193 senesinde füc'eten, yâni sekte-i kalpten,
aniden vefat etmiş. Kalbi varmış, kalpten vefat
edivermiş. Yâni böyle bir hastalığa tutulup,
yataklara düşüp, günlerce yatmadan...

Süfyân ibn-i Uyeyne, Ebû Süleyman ed-Dârânî,
Mervan ibn-i Muâviye el-Fezârî... (Ve madâi'bni
îsâ) Bu kimmiş?

مُضَاءِ بْنِ عَيْسَى الْكَلَاعِيِّ الزَّاهِدِ كَانَ يَسْكُنُ
رَاوِبَةَ مِنْ قُرَى دِمَشْقٍ وَصَحْبَ سُلَيْمَانَ الْخَوَاصِ
رَوَى عَنْهُ الْقَاسِمُ بْنُ عُثْمَانَ وَأَحْمَدُ

بْنُ أَبِي الْحَوَارِي

(Madâi'bnî îsâ, el-keîâ ez-zâhid. Kâne yeskünü râvibeten min kurâ dımaşk) Dımaşk köylerinden birinde çoban olarak yaşayan zâhid bir kimseymiş bu. (Ve sahîbe süleymân el-havâs) Süleyman el-Havas'ın sohbetinde bulunmuş. (Ve revâ anhu'l-kâsımü'bnü usmân) Kâsım ibn-i Osman ondan rivâyet etmiş. Ahmed ibn-i Ebi'l-havârî, bu bizim tercümesini okuduğumuz şahıs, bu mübarek Madâ ibn-i İsâ isimli zâhiden, çobanlıkla ömrünü geçirmiş, kazanmış kimseden rivâyet ediyor.

(Ve bişr ibn-i es-serî) Bişr ibn-i es-Serî'nin de sohbetinde bulunmuş. Bu zât:

بِشْرِ بْنِ السَّرِيِّ الْأَفْوَاهِ أَبُو عَمْرٍو الْبَصْرِيِّ ثُمَّ
الْمَكِّي الْوَاعِظُ رُمِيَ بِالتَّجَهُمِ وَاعْتَذَرَ وَتَابَ كَانَ
ثِقَةً ثَبَتًا صَحِبَ مَوَاعِظٍ فَتَكَلَّمَ فَسُمِّي الْأَفْوَاهِ
مَاتَ سَنَةَ خَمْسٍ وَتِسْعِينَ وَمِائَةٍ عَنْ

ثَلَاثَ وَسِتِّينَ سَنَةً

(Bişri'bnî es-seriy, el-efveh, ebû amr el-basrî sümme'l-mekkî el- vâiz) Bu şahıs, Bişr ibn-i Serî, Basralıymış aslında, sonra Mekke'ye yerleşmiş ve vaizmiş, vaazla meşgul olurmuş. (Rümiye bi't-tecehhüm va'tezere ve tâbe) Bozuk bir mezhebe bağlılığı ithamına maruz kalmış. O da bu sözlerinden dolayı tevbe etmiş, özür dilemiş. (Kâne sikaten sebten sâhibü mevâiz) Yâni güvenilen, sağlam bir kimseydi, çok vaazları olan bir kimseydi.

(Fetekelleme fesümmiye el-efveh) İlm-i kelâmla meşgul olmuş, veya güzel konuşması olan bir kimse mânâsına da gelebilir. Onun için el-efveh diye, yâni ağız çok güzel mânâsına bir sıfatla tavsif olunmuş. (Mâte senete hamse ve tıs'îne ve mieh) 195 senesinde vefat etmiş. (An selâsin ve sittîne seneh) Yâni 63 yaş yaşayıp, Hazret-i Peygamber'in yaşı gibi yaşayıp vefat etmiş.

Bazıları, evliyaullah büyüklerimiz, Peygamber Efendimiz'in yaşı sünnetine de uyarlar. Yâni o 63 yıl yaşadığı için, o kadar yaşayıp ölürler. Allah'a öyle mi dua ediyorlar, Allah öyle mi nasib ediyor, nasıl oluyorsa şıp diye 63 yaşında ölüyorlar. Onun için, bir kimse tam 63 yaşında ölmüşse, bayağı bir dikkate değer kimse demektir. Yâni tam sünnet-i seniyyeye bağlı kimselerden demektir.

Biliyorsunuz, Ahmed-i Yesevî Hazretleri de 63 yaşından sonra toprağın altında yaptırdığı hücrede yaşamış. Bundan sonra Rasûlüllah Efendimiz kabirde durdu diye.

Evet, Madâ ibn-i İlsâ ve Bişr ibn-i's-Serî ve Ebî Abdillâh en-Nibâcî... Bu da sohbetine devam ettiği şahıslardan sonuncusu, burada adı geçenlerden:

النَّبَاجِيُّ بِكَسْرِ النُّونِ وَفَتْحِ الْبَاءِ الْمُوَحَّدَةِ وَفِي
أَخْرَاهَا الْجِيمِ هَذِهِ النِّسْبَةُ إِلَى النَّبَاجِ قَرْيَةٍ مِنْ
بَادِيَةِ الْبَصْرَةِ عَلَى النِّصْفِ مِنْ طَرِيقِ مَكَّةَ مِثْلَ
فَيْدٍ لِأَهْلِ الْكُوفَةِ فَقَدْ ذَكَرَهَا الْبُحْتَرِيُّ فِي شِعْرِهِ

(En-nibâcî bi-kesri'n-nûn, ve fethi'l-bâ' el-muvahhede, ve fî âhiri-hâ el-cîm, hâzihi'n-nisbetü ilâ en-nibâc karyeh min bâdiyeti'l-basrah) Basra'nın çölünde bir köy adıymış Nibâc, oralıymış. (Ale'n-nısfı min tarîki mekkeh) Nibac, Basra'dan Mekke'ye giden yolun tam yarısında olan bir köy imiş. (Misle feyd el-ehli kûfe) Kûfelilerin de Feyd şehrinde olduğu gibi, yâni yolun yarısı onlar için Feyd şehri... (Ve kad zekerehe'l-bahterî fî şî'rihî) Falanca şair bu yerleri şu şiirinde anlatıyor... Bu kadar bilgi bize yetiyor.

Demek ki, Ahmed ibn-i Meymûn yâni Ebül-Hasen Ahmedî'bnü Ebül-Havârî Meymun el-Dımaşkî isimli bu tercemesini okuduğumuz şahıs Ebû Süleyman ed-Dârânî'nin sohbetinde bulunmuş, meclislerine devam etmiş. Süfyân ibn-i Uyeyne'nin sohbetlerine devam etmiş.

Mervan ibn-i Muaviye el-Fezârî'ye devam etmiş, Madâ ibn-i İsâ'ya devam etmiş. Bişr ibn-i Serî'nin ve Ebû Abdullah en-Nibâcî'nin, bu büyük zâtların meclislerine devam edip görüşmesi var. Ve ondan dolayı, onlardan feyz almış gibi oluyor.

وَلَهُ أَخٌ يُقَالُ لَهُ مُحَمَّدُ بْنُ أَبِي الْحَوَارِيِّ يَجْرِي
مَجْرَاهُ فِي الزُّهْدِ وَالْوَرَعِ وَابْنُهُ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ
أَحْمَدِ بْنِ أَبِي الْحَوَارِيِّ مِنَ الزُّهَّادِ وَ أَبُوهُ أَبُو
الْحَوَارِيِّ كَانَ مِنَ الْعَارِفِينَ الْوَرَعِينَ أَيْضًا
فَبَيْتُهُمْ بَيْتَ الْوَرَعِ وَالذُّهْدِ

(Ve lehû ehun yukâlû lehû muhammedü'bnü ebi'l-havârî) Bu tercemesi anlatılan şahsın, bir de erkek kardeşi vardı ki, onun da adı Muhammed ibn-i Ebi'l-Havârî'ydi. Yâni bu Ahmed, o Muhammed; iki kardeş... (Yecrî mecrâhu fî'z-zühdi ve'l-vera') Yecrî mecrâhu, tam onun gibiydi her bakımdan demek. (Fî'z-zühdi ve'l-vera') Yâni zahidlikte, takvâ, vera' sahibi olmakta Ahmed ibn-i Ebi'l-Havârî gibiydi. Erkek kardeşi de öyle... Yâni hepsi mübarek kimselerdi.

(Ve'bnühû) Bir de oğlu Abdullahi'bnü Ahmede'bnü Ebi'l-Havârî. O da, oğlu da zahidlerden imiş. Yâni kardeşi zahidlerden, kendisi zahid, oğlu zahid...

(Ve ebûhü ebül-havârî) Babası Ebü'l-Havârî'nin adı neydi?.. Meymun'du. (Kâne mine'l-ârifîne'l-veriîn) Babası Ebü'l-Havârî de takvâ ehli, takvâsı çok ileri derecede olan âriflerdendi. Veri', yâni takvada şüphelilerden de kaçınan, daha ileri seviyede olan demek. Babaları da öyleydi. Yâni, âbid zahid oğlu, âbid zahid... Öyle bir sülâleden, toruna kadar öyle... (Eydan) Yâni babaları da öyleydi.

(Febeytühüm beytü'l-verai ve'z-zühd) Evleri, sülâleleri, aileleri vera' ve zühd eviydi demek ki. Böyle mübarek insanlarmış. Allah şefaatlerine erdirsin...

مَاتَ أَحْمَدُ سَنَةَ ثَلَاثِينَ وَمِائَتَيْنِ

(Mâte ahmedü) Bu Ahmed ibn-i Ebi'l-Havârî öldü. (Senete selâsîne ve mieteyn) Kaç?.. Mieteyn, iki yüz. Selâsîn, otuz. 230 senesinde vefat etmiş. Doğumunu yazmamıştı değil mi? Yalnız, hocaları aşağı yukarı 193, 194, 198... Yâni görüştüğü kimseler öyle vefat ediyorlar. Bu onlardan daha genç... 200'ü geçmiş, 230'da vefat etmiş. Hocaları da zaten 90 yıl vs. yaşayan kimseler.

وَأَسْنَدَ الْحَدِيثَ

(Ve esnede'l-hadîs) Hadis rivayeti de var bunun. Yâni hadisçiliği de var, hadis almış, yazmış, başkalarına da hadis rivâyet etmiş. Aynı zamanda bir hadis alimi. Tabii ki bunlar neyi gösteriyor?.. Bu mübareklerin her şeyi isbatlı, senedli öğrendiklerini ve naklettiklerini, ilm-i

hadise önem verdiklerini, Kur'an-ı Kerim'i çok iyi incelediklerini, Peygamber Efendimiz'in sünnet-i seniyyesine çok candan ve yakından vakıf olduklarını gösteren işaretler.

Ama bir nümûne verecek. (Ve esnede'l-hadîs) diyecek, bir tane nümûne verecek. Yâni rivâyet ettiği bütün hadisleri burada nakletmeyecek. Müellifimizin adeti o... Numûne olarak bir tane söyleyecek:

b. İnsanın Eceli ve Rızkı

أخبرنا أبو جعفر محمد بن أحمد بن سعيد الرازي حدثنا أبو الفضل العباس بن حمزة الزاهد حدثنا أحمد بن أبي الحواربي حدثنا يحيى بن صالح الوحاظي حدثنا غفير بن معدان

حَدَّثَنَا سَلِيمُ بْنُ عَامِرٍ عَنْ أَبِي أُمَامَةَ قَالَ قَالَ
رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِنَّ رُوحَ الْقُدُسِ
نَفَثَ فِي رُوعِي إِنَّ نَفْسًا لَنْ تَمُوتَ حَتَّى تَسْتَكْمَلَ
أَجَلَهَا وَتَسْتَوْعِبَ رِزْقَهَا فَأَجْمِلُوا فِي الطَّلَبِ وَلَا
يَحْمِلَنَّ أَحَدَكُمْ اسْتِبْطَاءُ شَيْءٍ مِنَ الرِّزْقِ أَنْ
يَطْلُبَهُ بِمَعْصِيَةِ اللَّهِ فَإِنَّ اللَّهَ تَعَالَى لَا يُنَالُ مَا
عِنْدَهُ إِلَّا بِطَاعَتِهِ

TS. 99/1 (Ahberenâ ebû ca'fer) Sülemî diyor ki:
“Bize Ebû Cafer haber verdi, (Muhammedü'bnü
ahmedi'bni saîd er-râzî) Muhammedü'bnü
Ahmedi'bni Saîd er-Râzî Ebû Cafer bize haber
verdi. (Haddesenâ ebü'l-fadl abbâsü'bnü

hamzah) Ebü'l-Fadl Abbas ibn-i Hamza bize tahdis eyledi, rivâyet eyledi hadisi, (ez- zâhid) zahid olan. (Haddesenâ muhammedi'bni ebi'l-havârî) Ona da demiş ki: "Ahmed ibn-i Ebi'l-Havârî bana tahdis eyledi, sözü nakletti. (Haddesenâ yahye'bnü sâlih el-vuhâzî) Ahmed ibn-i Ebi'l- Havârî'ye de Yahyâ ibn-i Salih el-Vuhâzî tahdis eylemiş.

O kim bakalım:

يَحْيَىٰ بْنُ صَالِحِ الْوُحَاظِيِّ أَحَدُ كِبَارِ الْمُحَدِّثِينَ
وَالْفُقَهَاءِ

Humusluymuş. (Ehadü kibâri'l-muhaddisîne ve'l-fukahâ') Hadisçilerin ve fakihlerin kibarının bir tanesi. Ne demek kibar burada?.. Bizde kibar deyince, centilmen anlaşılıyor. Arapça'da kibar, büyükler demek. Yâni hadis alimlerinin, fıkıh alimlerinin en büyüklerinden birisiydi, bu Ahmed ibn-i Ebi'l-Havârî'ye hadisi nakleden şahıs. Büyük hadis aliminden almış, sağlam yerden almış yâni. Zaten görüştüğü hocaların hepsi de mübarek insan.

Hocasına bak, talebesinin kıymetini anla...
Önemli bir nokta.

Dikkat ederseniz hem hadis alimi, fıkıh alimi, hem de zâhid... Yâni derviş, sûfi. Bizim de öyle olmamız lâzım! Yâni biz de, karınca kararınca onların yolunda gitmeğe çalışan insanlarız. Ne olacak?.. Hadise sarılacağız, hadis-i şeriflere, fıkha sarılacağız. Yâni İslâm fikhını, ilmihali

vs.yi iyi bileceğiz, hadis-i şerifleri iyi bileceğiz.

Niye?.. Eğer bir insan hadis-i şerifleri, İslâm fıkhnını iyi bilmez de tasavvufa girerse, zındıklaşır. Neden?.. Tasavvufta gördüğü şeylerden, rüyalarından, anlatılanlardan, konuşulanlardan ölçüyü kaçıır. Çünkü, ölçü ilim... Hadis ilmi, tefsir ilmi, fıkıh ilmi... Ölçüyü kaçıınca:

“—Ben şöyle bir durum gördüm, galiba havada uçacağım... Ben şöyle bir şey gördüm, galiba çok büyük bir evliya oldum... Ben şöyle bir şey gördüm, herhalde bana Allah böyle söylüyor...” filan.

Bakarsınız oynatmağa başladı. Yâni ne düzenleyecek kendisini?.. İlm-i fıkıh, ilm-i hadis, ulûm-u şer’iyye düzenleyecek. Yâni sağa sola sapmaktan kendisini o koruyacak.

Onlar olmayınca sapıtır:

“—Allah bana namaz kılma dedi. Allah bana şuraya git dedi.

Allah bana çalışma dedi...”

Sen o mertebede misin? Ne malum Allah’ın dediği? Belki şeytan söylüyordur senin yaptığın şeyi veya yapılması gerekirken yapmadığın şeyi, yapma diye. Yâni böyle aldatır. Nefis ve şeytan aldatır, ondan kurtulamaz. Sûfi cahil oldu mu, mahvolur ve sapıtır ve bid’atlara düşer. Onun için sımsıkı hadis-i şeriflere ve fıkıha sarılacağız.

Kızıyorlar bize, “Bu Nakşî Tarikatı yobaz bir tarikat, şeriatçı bir tarikat!” diyorlar. El-cevâb: El-hak, doğru... Hakikaten biz öyleyiz. Bizim canımız kurban... Şeriat ne demek?..

Allah'ın ahkâmı demek... E öteki tarikatlar müsamahalıymış. Kim oluyorsun da sen, Allah'ın müsaade etmediği şeye müsamaha gösteriyorsun? Sen ne biçim tarikatsın? Yok efendim kadın erkek beraber oturmuş, kalkarmış...

E Allah öyle mi buyurmuş?

“—Hayır, öyle buyurmamış.” E sen niye öyle diyorsun?

“—Müsamahalı bir tarikatız...”

Müsamahayı Rasûlüllah bilmez miydi? Allah'ın en akıllı kulu sen misin? Rasûlüllah müsamahayı bilmez miydi?

“—Kızım Fatıma, yanımda misafirler var, perdenin arkasına çekil, evimize geliyoruz.” diyor.

“—Kızım, örtün de bizim karşımıza çıkabilirsiniz.” demiyor.

Demek ki Allah'ın vermediği bir müsamahayı kullanmak zındıklıktır. Öyle şey olmaz. Allah'ın ahkâmını değiştirmeye kimsenin hakkı yoktur.

“—Efendim, işte toleranslı olmak lâzım... Sûfi demek tolerans demek.”

Yook! O senin hayalin, ham hayalin. Sûfîlik demek Peygamber SAS Efendimiz'in yolunca yürümek demek... Halini Rasûlüllah'ın haline benzetmek demek. Halini Kur'an-ı Kerim'in istediği hale döndürmek demek. Öyle keyfî şey yok.

“—Şöyle yaparsan, bu devirde seni alkışlıyor herkes. Aman ne müsamahalı insan diye...”

Plajda kadınlara ders veriyormuş bir şeyh... Plajda şeyhin ne işi var? Bir... Çıplak kadınların karşısında nasıl durabiliyor? İki... Çıplak kadının o dersi almağa ne hakkı ve salâhiyeti var o haliyle ki; tarikata girişin ilk adımı tevbe... Tevbeli değil ki!.. Şu kadar bir bezi önüne bağlamış, arka tarafında yok. Şu kadarını da iki göğsüne takmış... Şimdi bunun tarikata girecek hali var mı?..

“—E peki bunları kim düzeltecek, kim kurtaracak?..”

Haa, sen onları kurtaracağım derken, cump diye plajın kumlarına kendin yuvarlanırsın. Öyle saçma şey olur mu? Yâni ne bunlar? Cahillik.

“—Efendim ben diploma aldım, Avrupa’yı gezdim, kravat takıyorum, fötr şapka giyiyorum, medeniyeti tanıdım...”

Seninki mimsiz medeniyet... Seninki *medeniyet değil, deniyyet... Medeniyet, âriflik demek. Deniyyet ne demek?.. Alçaklık demek. Seninki iki türlü alçaklık: Bir, ahlâki bakımdan alçaklık, bir de dini bakımdan alçaklık...*

Demek ki bu gibi palavraların, eski, büyük, hakiki sûfilerin hayatında yeri yok. Ona işaret etmek istiyorum.

“—Efendim, falanca ilerici gazete, filanca ilerici dergi alkışlıyor diye adam, modern bir şeyh, dervişler de modern... İşler de modern, haller de modern, giyimler de modern... El sıkışırılar, yanak yanağa öpüşürler, sarılırlar...”

Şimdi yeni moda çıktı, ben hayret ediyorum, orada burada, gazetede, televizyonda görüyorum: Erkeğin kadınla el tutması... Peygamber Efendimiz SAS el tutmamış... Musafaha ederken, kadının elini tutmamış Efendimiz SAS. Şimdi el tutmak yetmiyor, kadınla erkeğin el tutuşması yetmiyor, bir de sarılıyorlar, şapur şupur öpüşüyorlar. Neymiş?.. E ahbab ya bunlar, tanışık ya, sosyetik selâmlaşma şimdi bu noktaya geldi.

Profesör arkadaşlarla filan böyle komisyonlarda bakıyorum... Aa, hayrola? O ona sarılmış, o ona sarılmış... Şap şup, şapırtı şupurtu gidiyor.

Böyle selâmlaşma yok! Selâmlaşmanın da usûlünü Peygamber

Efendimiz koymuş. Şeriatımızın ahkâmı ne ise o... Giyimin de usûlünü şeriatımız koymuş.

Biz ne yapıyoruz?.. Biz, Allah'ın şeriatına, Kur'an-ı Kerim'e, hadis-i şeriflere uymağa çalışıyoruz. Ötekisi ne yapıyor?.. Böyle yaptığın zaman çok tenkid alıyorsun, binâen aleyh Avrupalılar gibi olun.

O zaman, ölçü farklılaştı, örnek alınan insan farklılaştı. Bizim numûne-i imtisâlimiz Peygamberimiz Muhammed-i Mustafâ SAS... Senin numûne-i imtisâlin artist filanca... Bıyıkları Clark Gable gibi... Bizim zamanımızda öyleydi. Şimdiler bilmez onların isimlerini. Saçları James Bound gibi, çantası bilmem ne gibi... Olmaz ki! Yâni artistleri örnek alıyorlar. Yâni hafif karikatürize ederek anlatıyorum ama, doğru bu söylediklerim.

Bu büyüklerimiz ne yapıyorlar? Bu büyüklerimiz hadisi örnek alıyor, fıkhı örnek alıyor, o ilimlere sarılıyor, zühd-ü takvâ ile ömrünü geçiriyor. İşte tasavvuf bu...

Niye bu kitabı okuyoruz? Tasavvufun ne olduğu bilinsin diye. Tasavvufun ne olduğunu bildirmek için ne yapmamız lâzım? Hakiki mutasavvıfları anlatmamız lâzım! Çünkü bu devirde herkes, ben mutasavvıfım diye çıkmış ortaya, bir şeyler söylüyor. Belki de iyi niyetli ama, iyi niyetli insan cahil oldu mu, hem kendisi dalâlete düşer, hem de kendisine tâbi olanları dalâlete düşürür.

İmam Buhârî Hazretleri'nin kitabında, Abdullah ibn-i Amr RA'dan rivayet edildiğine göre, Peygamber SAS Efendimiz buyuruyor ki:¹

إِنَّ اللَّهَ لَا يَنْزِعُ الْعِلْمَ بَعْدَ أَنْ أَعْطَا كُفُوَهُ انْتِزَاعًا
وَلَكِنْ يَنْتَزِعُهُ مِنْهُمْ مَعَ قَبْضِ الْعُلَمَاءِ بِعِلْمِهِمْ
فَيَبْقَى نَاسٌ جُهَالٌ يُسْتَفْتُونَ فَيُفْتُونَ بِرَأْيِهِمْ
فَيُضِلُّونَ وَيَضِلُّونَ

(خ. عن ابن عمرو)

(Inna'llàhe lâ yenziu'l-ilme ba'de en a'tàhümûhü'ntizâan) "Allah-u Teâlâ Hazretleri, ilmi verdiği zaman kullarına, çekip almaz.

¹ Buhârî, *Sahîh*, c.XXII, s.279, no:6763; Abdullah ibn-i Amr RA'dan.

(Ve lâkin yenteziuhû minhüm mea kabdi'le-ulemâi bi-ilmihim) Lâkin ilimleriyle birlikte alimleri alır, (ve yebkà nâsun cühhâl) geriye cahil insanlar kalır.” diyor.

(Yesteftevne feyüftûne bire'yihim) Halk onlara mesele sorarlar, onlar da kendi kafalarından meselelerin cevabını fetva olarak verirler; (feyudillûne ve yadillûn) kendileri saparlar, başkalarını da saptırırlar.”

Daha doğrusu, kafa demiyorum kafa yok, işkembe-i kübrâdan fetva verirler. İşkembe-i kübrâdan şu şöyle olur, böyle olur diye atıp tutunca, kesince, kestirince; “Kes, yağlı olsun!” yağlı oluyor o zaman.

Bir şeye benzemiyor. Din olmuyor, dindarlık olmuyor. O zaman biz kötü oluyoruz. Sen yobazsın... Pekâlâ bu?.. Bu ilerici. Bu ilerici, bu iyi; o kaka... O tü tü, kaka; bu oh oh iyi.

Gazeteler ansiklopediler çıkartıyor, kitaplar çıkartıyor, tarikatlar, mezhepler ansiklopedileri, bilmem neleri... İçki içen tarikatlar iyi, kadın erkek karman çorman kavrulup savrulanlar iyi; bizim Nakşî Tarikatımız yobazmış, şeriatçımız. El-hamdü lillâh şeriatçiyız. Allah'a hamdü senâlar olsun, çünkü şeriat demek Kur'an ve hadis ve dinin ahkâmı demektir. İşte büyüklerimiz de o yolda yürümüşler, görün. Bu kitap, bu işlerin iyi bilindiği zamanda yazılmış. Cahillerin ortalığı kasıp kavurduğu zamanda değil.

Evet, o Vuhâzî isimli büyük alimden almış. *(Haddesenâ ufeyru'bnü ma'dân) o da Ufeyru'bnü Ma'dân'dan naklen almış, o tahdis eylemiş ona.*

Ufeyru'bnü Ma'dân kimmiş?

عَفِيرُ بْنُ مَعْدَانَ الْحُمْصِيُّ لَيْسَ بِثِقَةٍ وَلَا يَكْتُبُ

حَدِيثُهُ مَاتَ سَنَةَ سِتِّ وَسِتِّينَ وَمِائَتَيْنِ

O da Humusluymuş. Hadislerini yazmazmış, o bakımdan güvenilen bir kimse değildi diyorlar ona. (*Mâte senete sitte ve sittîne ve mieteyn*) 264 senesinde vefat etmiş.

Ondan sonra, (*haddesenâ süleymü'bnü àmir*) o da Süleym ibn-i Àmir'den almış.

سُلَيْمُ بْنُ عَامِرِ الْكَلَاعِيِّ الْخَبَائِرِيُّ أَبُو يَحْيَى
الْحُمْصِيُّ ثِقَةٌ تُوْفِّي سَنَةَ بَضْعَ عَشْرَةَ وَمِائَةَ عَلَى
الْأَصَحِّ وَقَالَ ابْنُ صَعْدٍ تُوْفِّي سَنَةَ ثَلَاثِينَ وَمِائَةَ

(*Süleymü'bnü àmir el-külâî el-habâirî, ebû yahyâ el-humsî.*) Bu da Humusluymuş. (*Sikatün*) O da güvenilen insanmış. (*Tûfiye senete bid'a aşrete ve mieh ale'l-esah*) Yâni 110 kûsür tarihinde vefat etmiş, sahih olan rivayete göre.

O da, Ebû Ümâme'den rivayeti almış, hadis-i şerifi almış.

أَبُو أَمَامَةَ إِيَّاسُ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ بْنِ ثَعْلَبَةَ الْأَنْصَارِيُّ
الْحَارِثِيُّ أَحَدُ بَنِي الْحَارِثِ ابْنِ الْخَزْرَجِ وَقِيلَ
إِنَّهُ بَلَوِي وَهُوَ حَلِيفُ بَنِي حَارِثَةَ صَحَابِي تُوْفِّي
مُنْصَرِفُ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مِنْ أَحَدُ فِي
شَوَّالٍ مِنَ السَّنَةِ الثَّلَاثَةِ
لِلْهَجْرَةِ فَصَلَّى عَلَيْهِ

(Ebû ümâmeh, iyâs ebû abdillahi'bni sa'lebeh, el-ensârî, el- hârisî ehadü beni'l-harisi'bni'l-hazrec, ve kile innehû belvî ve hüve halîfû benî hâriseh, sahâbî. Tûfiye munsarıfu'n-nebî salla'llâhu aleyhi ve selleme min uhud, fî şevvâl, mine's-seneti's-sâlisete li'l- hicreh, fesallâ aleyh) Peygamber Efendimiz'in Uhud'dan ayrılışında, orada vefat etmiş ve 3 hicrî yılında. Peygamber Efendimiz, Ebû Ümâme Hazretleri üzerine namaz kıldırmış.

Bu zât Ebû Ümâme Hazretleri'nden almış, hadis oradan geliyor Peygamber Efendimiz'e. Ahmed ibn-i Ebû Havârî'ye kadar isimleri okuduk.

(Kàle: Kàle rasûlü'llâh, salla'llâhu aleyhi ve sellem) “Buyurdu ki...” Kim? Kàle kim? Birinci kàlenin sahibi Ebû Ümâme. Ebû Ümâme dedi ki: (Kàle rasûlü'llâh salla'llâhu aleyhi ve sellem) “Peygamber Efendimiz şöyle buyurdu.” dedi. Niye? Ebû Ümâme sahâbi yâni.

إِنَّ رُوحَ الْقُدُسِ نَفَثَ فِي رُوعِي إِنْ نَفْسًا لَنْ تَمُوتَ
حَتَّى تَسْتَكْمِلَ أَجْلَهَا وَتَسْتَوْعِبَ رِزْقَهَا فَأَجْمِلُوا
فِي الطَّلَبِ وَلَا يَحْمِلَنَّ أَحَدُكُمْ اسْتِبْطَاءُ شَيْءٍ مِّنَ
الرِّزْقِ أَنْ يَطْلُبَهُ بِمَعْصِيَةِ اللَّهِ فَإِنَّ اللَّهَ تَعَالَى لَا
يُنَالُ مَا عِنْدَهُ إِلَّا بِطَاعَتِهِ

(حل. عن أبي أمامة)

(İnne rûha'l-kudüsi nefese fî rûî, inne nefsen len temûte hattâ testekmile ecelehâ, ve testev'ibe rızkahâ. Feecmilû fî't-taleb; ve lâ yahmilenne ehadeküm istibtâu şey'in mine'r-rızki en yatlubehû bi'ma'siyeti'llâh; feinna'llâhe teâlâ lâ yenâlü mâ indehû illâ bi- tâatihî.)

Ebû Nuaym'ın Ebû Ümâme RA'dan Hilye'de rivâyet ettiği bir hadis-i şeriftir. Câmiî's-Sağîr'de de olan bir hadis-i şerif. Hadîs-i daîf diye tavsif etmiş aşağıda. Peygamber Efendimiz'in şöyle söylediğini naklediyor Ebû Ümâme Hazretleri:

(İnne rûha'l-kudüsi nefese fî rûî) “Rûhü'l-Kudüs lakaplı olan Cebrâil AS, benim rûhuma hitap eyledi ki, bu manayı ilkâ eyledi ki: (İnne nefsen len temûte hattâ testekmile ecelehâ) Hiç bir insanın nefsi, yaşam müddetini tamamlamadıkça, eceli gelmedikçe ölmeyecek. Herkes eceli gelinceye kadar yaşayacak, daha evvel ölmesi mümkün değil. (Ve testev'ibe rızkahâ) Allah'ın, onun alınına yazdığı, nasib ettiği rızkı tamamen alıncaya kadar, ecelini tamamlayıncaya kadar, rızkı tamamen eline geçinceye kadar hiç bir kimse ölmeyecek.”

E bundan, ne sonuç çıkarıyor, Peygamber Efendimiz SAS? *(Feecmilû fî't-taleb) “Binâen aleyh, rızkınızı kazanmak ve elde etmek konusunda güzel davranın! (Ve lâ yahmilenne ehadeküm istibtâu şey'in mine'r-rızki en yatlubehû bi'ma'siyeti'llâh) Sizden birinizi, yazılı olan rızkınızın size gelmesinde bir gecikme vehmettiğinizden dolayı, o rızkı haramdan istemeğe sizi sevk etmesin! Bu kanaat, yanlıştır*

kanaat... Çünkü rızkınız size gelecek, Allah yazmış. Eceliniz gelmeden ölmeyeceksiniz. Rızkınızı almadıkça, tamamlamadıkça da ölmezsiniz.

“Binâen aleyh, ‘Galiba gelmiyor yâ; öğle on bir oldu, daha hâlâ ortada yemek yok, bilmem ne yok, karnım acıktı...’ diye biraz rızkınızın gecikmesi, sizi haramdan rızkınızı elde etmeğe, el uzatmağa sebep olmasın. Rızık yazılı, gelecek, korkmayın, sakin olun, telaşlanmayın!” demek.

“Günaha sapmayın, günahtan, haramdan rızkınızı temin etmeğe kalkışmayın, haram bulaşmayın! (Feinna’llâhe teâlâ lâ yenâlü mâ indehû illâ bi-tâatihî) Çünkü, Allah’ın iyi kullarına hazırladığı mükâfatlar, Allah’a isyan ederek alınamaz, elde edilemez.”

Yâni, “Sen haramla karnını doyurursan, mâneviyâtını kaybedersin, sevap alamazsın, cennete giremezsin, Allah’ın mükâfatlarına nail olamazsın. Telaşlanma, rızkın gelecek; harama sapma, helâlden şaşma! Helâlden şaşarsan, mükâfatını kaybedersin. Çünkü haram yeyip de Allah’ın mükâfatlarına ermek mümkün değildir.” mânâsını ifade ediyor Peygamber Efendimiz SAS.

O halde nasıl olacağız? Rahat olacağız, Allah benim rızkımı yazmış diyeceğiz, harama sapmayacağız, rızkı kazanma yolumuz ve yöntemimizi helalden seçeceğiz.

“—Efendim, işte buradan çıkarsam işsiz kalırım, aç kalırım...”

Korkma! Hiç bir şey olmaz. Rızkın yazılı, gelecek. Sen rızkını aradığın gibi, rızkın da karşıdan arayarak geliyor. Mutlaka çatışacak, karşılaşacaksınız.

O da oradan, seni arayıp geliyor. Ona da Allah emretmiş:

“—Git, falancanın rızkısın sen, boğazından gir, midesine in!”

Oraya gidecek, çare yok... Onun için, telaşa kapılmağa lüzum yok, harama sapmağa lüzum yok...

Haram mesleklerden para kazanmağa kalkışmak, akıllılık değildir. Hele hele insan derviş olur da, haram yollardan para kazanmağa veya kazancının içine haram karıştırmağa cesaret ederse; yalanla, dolanla, haramla kazancını kazanmağa kalkarsa, o zaman ebediyyen kendisine mânevî mükâfatlar gelmez duruma düşebilir. Neden? Çünkü, Allah-u Teâlâ'nın indindeki mükafatlara isyanla varılamaz, itaatle varılır. Ancak itaatle varılır, isyanla varılamaz. Anladık mı mânâyı?

Rivâyet ettiği hadis-i şerif bu. Ebû Ümâme Hazretleri'nden, Ahmed ibn-i Ebi'l-Havârî'nin rivâyet ettiği hadis-i şerif bu... Allah Rûhu'l-Kudüs olan Cebrâil AS'a bildirmiş. Cebrâil AS gelmiş, Peygamber Efendimiz'in rûhuna vahy-i ilhâm eylemiş ki: “Hiç bir nefis eceli gelmeden ölmeyecek, rızkını tamamen almadan ölmeyecek. Binâen aleyh rızkınızı istemekte, kazanmakta güzel yolu tercih ediniz; yanlış, günah yola sapmayınız. Sizden biriniz rızkım

biraz gecikti diye düşünerek, günaha sapsak yoluyla rızkını temine kalkışmasın! Kimseyi rızkım gecikiyor düşüncesi harama saptırtmasın!

Çünkü, Allah'ın yanındaki mükâfatlara haram işleyerek, günaha dayanarak, haram yiyerek ulaşamaz, helâlle ulaşılır.”

Şimdi burada bir noktalı virgül koyalım, gelelim tasavvufa...

“—Hocam ben tarikata girdim.”

“—Evet...”

“—Ama bir feyz alamıyorum.”

“—O zaman senin rızkında bir kusur var veya davranışlarında bir günah var ki, dervişlikten gelmesi gereken faideler sana ulaşamıyor.”

“—Neden?”

“—Günah işliyorsun, helâl lokma yemiyorsun, haram karıştırıyorsun... Ondan dolayı böyle oluyor.”

Buna dikkat edelim! Böyle olur, yâni mânevî kaide budur.

Hadis-i şerif de delili olmuş oluyor.

Demek ki, Ahmed ibn-i Ebi'l-Havârî'nin bir hadis-i şerif rivâyet edişini, nümûne olarak yazmış oldu. Sonra sıra sözlerine geldi.

Hayatını söyledi, ismini söyledi, vefatını söyledi, hadis-i şerifçiliğine örnek olsun diye bir hadis-i şerif nakletti, sözlerine geçti. Bakalım ne söylemiş Ahmed ibn-i Ebi'l-Havârî:

c. Dünya Sevgisinin Zararı

سَمِعْتُ الْحَاكِمَ أَبَا أَحْمَدَ مُحَمَّدَ بْنَ أَحْمَدَ بْنَ
إِسْحَاقِ الْحَافِظِ يَقُولُ سَمِعْتُ سَعِيدَ بْنَ عَبْدِ
الْعَزِيزِ الْحَلَبِيِّ يَقُولُ سَمِعْتُ أَحْمَدَ بْنَ أَبِي
الْحَوَارِيِّ يَقُولُ مَنْ نَظَرَ إِلَى الدُّنْيَا نَظَرَ إِرَادَةً
وَحُبًّا لَهَا أَخْرَجَ اللَّهُ نُورَ الْيَقِينِ وَالزُّهْدِ مِنْ قَلْبِهِ

TS. 100/2 (Semi'tü'l-hâkime ebâ ahmede muhammede'bne ahmede'bni ishâk el-hâfız) Yâni "Ebû Ahmed isimli Muhammed ibn-i Ahmed ibn-i İshak el-Hâfız Hakim'den, Hakim sıfatlı kişiden işittim." diyor müellif. (Yekülü) O da şöyle diyor: (Semi'tü saîde'bne abdi'lazîz el-halebî) "Halepli Saîd ibn-i Abdilaziz'den işittim." dedi o da bana. (Yekülü semi'tü ahmede'bne ebi'l- havariyyi yekülü) "Ben Ahmed ibn-i Ebi'l-Havârî'nin şöyle dediğini duydum: (Men nazara ile'd-dünyâ nazara irâdetin ve hubbin lehâ, ahraca'llâhu nûra'l-yakîni ve'z-zühdi min kalbihî.) diye nakletmiş.

Buyurmuş ki bu Ahmedî'bni Ebi'l-Havârî:

(Men nazara ile'd-dünyâ nazara irâdetin ve hubbin lehâ) "Kim dünyaya dünyalığı talep ederek, onu isteyerek ve onu severek bakarsa, (ahraca'llâhu nûra'l-yakîni ve'z-zühdi min kalbihî) Allah onun gönlünden yakînin ve zühdün nurunu çıkartır.

Yakîn ne demektir? Şeksiz, şüphesiz iman. Allah'a eksiksiz iman... İmanın nûrunu ve zâhidliğin nurunu kalbinden söküp alır Allah. Nursuz bırakır onu... Kimi? Dünyaya sevgiyle, isteyerek bakarı...

Tabii dünyanın ne olduğunu burada, geçtiğimiz derslerde yeri geldikçe anlattık, anlatıyoruz. Dünya, ekvatoru olan, kutupları olan, enlemleri, boylamları olan, beş kıtası, okyanusu olan yer demek değildir. Ona Arz derler Araplar. (Semâvâti ve'l-ard) "Semâlar ve Arz..."

Bu dünya dediği el-hayâtü'd-dünyâ'dır. Doğrusu, terimin tamı, kısa hali değil tam hali el-hayâtü'd-dünyâdır. İki hayat var. Bir, şimdiki hayat... Yaşıyoruz, işte kırk yaşına, elli yaşına, altmış yaşına geldik... Genciz, orta yaşlıyız, ihtiyarız... Şu hayat... Bir bu hayat var, bir de öldükten sonraki öteki hayat var. Ona da el-hayâtü'l-ahireh, öteki hayat derler. "Kim bu dünya hayatına isteyerek ve severek bakarsa..." demek bu.

Bu dünya hayatı bizim gayemiz değil. Bizim gayemiz ahiret...

Biz, dünyada misafir gibiyiz, yolcu gibiyiz. Biz, buraya imtihan olmağa geldiğimizi biliyoruz. Bizim gayemiz bu dünyada günümüzü gün etmek, işimizi iş etmek, yükselmek, çalıp çırpıp yemek, içip yan gelip yatmak, eğlenmek değildir.

Bizim müslüman olarak, bu dünyadaki amacımız, ahireti kazanmaktır. Biz de onun

için, değil dünyalık kazanmak, kazandığımız helâl dünyalığı ahiret için sadaka olarak veririz. Allah'ın rızasını kazanmak için veririz. Şu canımızı, eğer Allah emretmişse, ahireti kazanmak için yaşamımızı bile yitirmeğe râzî oluruz, feda ederiz. Allah için canımızı veririz, gazi olmağa koşarız, şehid olmağa koşarız.

Neden? Bizim amacımız bu dünya hayatı değil. Ama Avrupalının, kâfirin, ehl-i dünyanın amacı bu hayattır, ölmemektir, yaşamaktır, yemek içmektir, zevk etmektir, gününü gün etmektir. Aramızda büyük fark var. Yâni İslâmî anlayışla kâfirlerin anlayışı arasında çok büyük fark var ama, bu günün müslümanları da kâfirlerin anlayışına yaklaşmıştır. Bu günün müslümanlarının kafasıyla, bu günün Avrupalısının kafası arasında çok büyük bir fark yok... Benzemiş, Avrupalıya benzemiş. Bu günün müslümanı da dünya istiyor, bu günün müslümanı da tatil istiyor, bu günün müslümanı da plaj istiyor, bu günün müslümanı da zevk istiyor, göbek havası istiyor, çalgı istiyor, çengi istiyor, eğlence istiyor... Zaten evine sokmuş.

“—Hocam, tevbe estağfirullah, ben hiç plaja gitmedim...”

“—Niyeyalan söylüyorsun plaj senin evinde... Kimi kandırıyorsun? Senin evinde plaj var, senin evinde meyhane var...”

“—Tevbe tevbe estağfirullah!”

“—Var... Senin evinde sıralayamayacağım her şey var. Diyelim ki televizyon var, her şey var... Bir de evliya menâkıbını anlatan kanallar var

ama, öbür taraflardan da zift ve zifir akıyor. Açıyorsun, ooo, nerede müslümanlık, nerede o sahneler?”

Ben ömrümde hiç meyhaneye gitmedim... En detayına kadar meyhaneler televizyonda var. Şişeler nereye sıralanır, bar nerededir, barmen nerededir, şişeler nasıl açılır, şişeler nasıl içilir? Hepsini öğrettiler.

Ömrümde kiliseye girmedim, gitmedim. Papaz nasıl vaaz verir, adamlar kilisede nasıl oturur, ölülerinin etrafında nasıl dolanırlar, kabre nasıl gömerler, nasıl birbirlerini taziye ederler... Hepsi var. Kaptan Cousto bizi denizlerin altına götürüyor, falancalar bilmem nereye götürüyor... Dünyanın her yerini görüyor, iyi yerlerini gördüğüne bir şey yok ama, kötü yerler de evin içine giriyor ve onları da seyrediyor. Eğlence programları, zevk programları, keyif programları... Heee, o zaman müslümanın kafası, kâfirin kafasıyla eşit hale gelmiş. Ehl-i dünya birisi, o hale gelmiş.

Halbuki bu mübarek ne diyor? “Dünyaya isteyerek ve severek bakarsa bir insan, onun gönlünden sağlam imanın nuru gider; bir de zahidlik nuru gider. Zühd ü takvâ, ilm ü irfân gider.” diyor. Ve çoğundan da gitmiş.

Onun için, dervişim diyen insanların çoğunda da hayır yoktur, müslümanım diyeninde de hayır yoktur, cami cemaatinde de hayır yoktur... Bazen hocasında da hayır yoktur, müftüsünde de hayır yoktur, yerine göre, ülkesine göre... Neden? Bozulmuş. Yâni işin aslı unutulmuş, ilim irfân kalmamış, yerine başka şeyler gelmiş.

Allah bizi korusun, kurtarsın... Çok zor bir durumdayız. Yâni eğer bize, İstanbul'a Yunanlı hücum etse (veya Bulgar, veya Rus) silahlanırlar... Ama dünya hücum edince zevk-ü sefâsıyla, keyfiyle; o zaman kimse silahını alıp savunmağa kalkmıyor. Hatta kapıları açmış, evin içine buyur etmiş, başköşeye oturmuş, seyrediyor. İşin doğrusu bu, gerçeği bu...

Düşman, televizyon kutusunun içinden çıkıyor. Düşman, televizyon kutusunun içinde... Pekiyi ne oluyor? Oradan çıkıyor, senin gözünden gönlüne gidiyor. Düşman senin içinde... Düşman senin gönlünde, senin aklında, senin fikrini bozdu, aklını bozdu. Mikrop içeride yayıldı, sen kof bir çınar ağacına döndün, içine yıldırım çarpmış da kurutmuş kuru bir ağaca döndün, farkında değilsin. Kalp kalmadı, gönül kalmadı, ağlamak kalmadı, zikir kalmadı, fikir kalmadı... Neden? Televizyondan yayılan kötülükler buraya girdiği için. Bizden söylemesi...

d. Ağlamanın En Faziletlisi

وَبِهَذَا الْإِسْنَادِ قَالَ أَحْمَدُ أَفْضَلُ الْبُكَاءِ بُكَاءُ
الْعَبْدِ عَلَى مَا فَاتَهُ مِنْ أَوْقَاتِهِ عَلَى غَيْرِ
الْمُؤَافَقَةِ أَوْ بُكَاءِ عَلَى مَا سَبَقَ لَهُ مِنَ الْمُخَالَفَةِ

TS. 100/3 (Ve bi-hâze'l-isnâd) Aynı adamlar, mübarekler tarafından rivâyet edildiğine göre, (kâle ahmedü) Ahmed ibn-i Ebî Havârî başka bir sözünde şöyle söylemiş: (Efdalü'l-bükâi

bükâü'l- abdi alâ mâ fâtehû min evkâtihi alâ gayri'l-muvâfakati, ev bükâun alâ mâ sebeka lehû mine'l-muhâlefeti.)

Neden bahsediyor bu sözünde Ahmed ibn-i Ebi'l-Havârî, hayret edersiniz, ağlamaktan bahsediyor. Ağlamanın da en güzeli, en faziletli ağlamak nedir diye ondan bahsediyor.

Bizim ağlamakla ne işimiz var? Bizim 20. Yüzyıl insanların işi, gülmek. Def ve çengi eşliğinde, radyo ve çalgı marifetiyle, sinema ve televizyonla, gazino ve pavyonla gülmek milletin işi.... Ağlamakla ne işi var? İşte bak, eski insanlarla bizim farkımız gene burada çok belli olarak ortaya çıkıyor. Onlar, hem ağlamayı seviyorlar, hem de ağlamanın en faziletlisi nedir diye bir de kalkıp onu söylüyorlar. En faziletli ağlamak hangisiymiş bakın, hayretler içinde dinleyin!

Doğru ama... Doğru da yâni kendimizin İslâm'dan ne kadar uzaklaştığımıza hayret ederek dinleyin yâni. Çünkü bir göz ağlayamıyorsa, kalbinin katılığındandır, gözünün katılığındandır. Müslüman ağlayacak. Hazret-i Ömer RA'ın ağlamaktan, yanaklarına ağlaması iz yapmış. Koca Hazret-i Ömer, bahadır, kahraman Hazret-i Ömer, ağlamaktan yüzüne iz yapmış göz yaşları...

(Efdalü'l-bükâ') “Ağlamanın en hayırlısı, *(bükâü'l-abdi alâ mâ fâtehû min evkâtihi alâ gayri'l-muvâfakah)* Allah'ın rızasına muvafık olmayan şekillerde vakitlerinden neleri kaybettiyse onlara ağlamasıdır kulun...”

“Bu günümü nerede geçirdim? Plajda geçirdim, gazinoda geçirdim, pavyonda geçirdim, eğlencede geçirdim...” diyorsa bir insan, işte buna ağlasın. Allah’ın rızasına muvafık olmayan yolda, yerde geçirdiği vakitlerin üzerine ağlamasıdır.

(Ev bükâün alâ mâ sebeka lehû mine’l-muhâlefeh) “Yahut da, geçmiş zamanlarında Allah’ın emirlerine muhalefet olarak, günah, kusur olarak neler işlediyse onun üzerine ağlamak.”

Tabii bu ağlamalar, insanın kendi kendisini ölçüp biçmesinden, kendi kendisini kontrol etmesinden, hesaba çekmesinden olur. Buna muhasebe derler. Kendi kendisini hesaba çeker iyi bir müslüman:

“—Eyvah! Bu günümü Allah’ın rızasına uygun geçiremedim.” der, başlar ağlamağa.

“—Eyvah! Allah’ın emrine aykırı iş yaptım.” der, başlar ağlamağa.

İşte ağlamanın hayırlısı bu... Yoksa, birisi vefat etti, Karadeniz’de gemileri battı, veyahut ticaretinde zarar etti; otuyor ağlıyor adam. Dünyaya ağlamak bir şey değil. Asıl sen ahiretten neler kaybediyorsun ömründe, ona ağla! Asıl ağlanacak o...

e. Sünnete Uygun Olmayan Amel

وَبِهَذَا الْإِسْنَادِ سَمِعْتُ أَحْمَدَ يَقُولُ مَنْ

عَمِلَ بِلَا اتِّبَاعِ السُّنَّةِ فَبَاطِلٌ عَمَلُهُ

TS. 101/4 (Ve bi-hâze'l-isnâde semi'tü ahmede yekül) Yine bu rivâyet zinciriyle en son râvi olan şahıs “Ahmed ibn-i Ebi'l- Havârî'nin şöyle dediğini işittim.” buyurmuş.

(Men amile bile't-tibâi's-sünneti) “Kim sünnete uymaktan gayrı bir şekilde amel eylerse...” İbadet, taat, ömür geçirmek, hayır, hasenât filan bâbından bir şeyler yapmağa çalışıyor ama, sünnete

uygun değil. (Febâtılün amelühû) “Sünnete aykırı olarak yapmak istediği bu şeylerin, yaptığı işlerin hiç kıymeti yok, hepsi bâtıldır.” Neden? Sünnete uygun değil, bid'at.

Bakın, ne kadar sünnete bastırıyorlar. Nasıl sünnet-i seniyyeye uymayı esas alıyorlar. “Sünnete aykırı olarak yaptığı işlerin hepsi boştur, kıymeti yok!” diyor.

f. Dünya ve Ahireti Bilen

أَخْبَرَنَا أَبُو جَعْفَرٍ مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ سَعِيدِ
الرَّازِيِّ قَالَ حَدَّثَنَا أَبُو الْفَضْلِ الْعَبَّاسُ بْنُ حَمْزَةَ
حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ أَبِي الْحَوَارِيِّ قَالَ مَنْ عَرَفَ
الدُّنْيَا زَهْدَ فِيهَا وَمَنْ عَرَفَ الْآخِرَةَ رَغِبَ
فِيهَا وَمَنْ عَرَفَ اللَّهَ أَثَرَ رِضَاهُ

TS. 101/5 (Ahberanâ ebû ca'ferin muhammedü'bnü ahmede'bni saîdinü'r-râziyyü) Deminki râvi. (Kâle: Haddesenâ ebü'l-

fadl abbâsü'bnü hamzah) Bu da ikinci râvi. (Haddesenâ ahmedü'bnü ebi'l-havârî) Bu da hayatını okuduğumuz mübarek. (Kâle) Şöyle demiş:

(Men arafe'd-dünyâ zehide fîhâ, ve men arafe'l-âhirete rağibe fîhâ) “Kim dünyayı bilirse, dünyadan elini eteğini çeker, zâhid olur. Dünyanın mahiyetini anlayan, kavrayan, gerçek yüzünü bilen, dünyaya yüz vermez, dünyadan zühd üzere olur. (Ve men arafe'l-ahirete) Kim ahireti bilirse, (rağibe fîhâ) ahirete rağbet eder.”

Yâni, dünyanın gerçek çehresini bilen, ondan yüz döndürür; ahiretin gerçek mahiyetini anlayıp, sezip kavrayabilen ahirete heves eder, rağbet eder, kazanmağa gayret eder.

(Ve men arafa'llâhe âsere rıdâhu) “Kim Allah'ı bilirse, ârif olursa, (âsere rıdâhu) onun rızasını her şeye tercih eder, onun rızasını esas alır. Allah'ın râzı olduğu şeyi yapmağa koşar, velev cümle cihan halkı kızsâ kendisine, velev cümle cihan halkı karşısına dikilse, velev cümle cihan halkı kendisine düşman olsa bile Allah'ı bilen, Allah'ın rızasını her şeye tercih eder, o istikamette çalışır.”

Dünyayı bilen, dünyanın gerçek yapısını, mahiyetini anlayan dünyadan yüz çevirir:

“—Ne mülevves yermiş yâhu bu, ne çirkinmiş yahu, ne aldatıcıymış, ne tatsız tuzsuz şeymiş... İstemem dünyayı!” der.

Kim ahireti iyi tanır, “Aman, ne kadar güzelmiş, ben bunu istiyorum, bunun için çalışacağım!” der.

Kim Allah’ı tam bilirse, o da Allah’ın rızasını her şeye tercih eder. Ana, baba, dost, evlat, karı, koca, ıvır zıvır hepsi bir tarafa; Allah’ın rızası bir tarafa...

Biz ne diyoruz, büyüklerimizden öğrendiğimiz üzere:

إِلٰهِي أَنْتَ مَقْصُودِي وَرِضَاكَ مَطْلُوبِي

(İlâhî ente maksûdî, ve rıdâke matlûbî) “Yâ Rabbî, maksûdum sensin, ben senin rızânı kazanmak istiyorum, her işimde amacım bu!” diyoruz. Böyle olması lâzım!

Evet, bir saat olmuş, bu kadar yeter. 101. sayfaya gelmiş olduk. Allah nasib ederse, önümüzdeki haftalarda devam ederiz.

Fâtiha-i şerife mea’l-besmele!

Prof. Dr. Mahmud Es’ad COŞAN

28. 08. 1993 - İstanbul

[Bütün TASAVVUF SOHBETLERİ’ne PDF olarak ulaşmak için tıklayınız.](#)

SERVER
Kürsü